ስልጣኔና ኢዩ መድሕና

ክቡራት ኤርትራውያን ብቐዳምነት ሰላም ብምቕጻል ሓደ ህዝቢ እንታይነቱ ፈሊጡ ንመንነቱ፡ ሕሉፍ ታሪኹን ኣመጻጽኡን ፈሊጡ ካኣ ንታሪኹ ዝቃለስ እንተዳኣ ኮይኑ ኣይጠፍእን ኢዩ፡ እቶም ንሓደ ህዝቢ ከጥፍእዎ ዝደልዩ ካኣ መን ኢዩ ዘይትብሎ መንነት ዘይብሉ ህዝቢ ጥፉእ ስለ ዝኾነ፡ ከምዚ ናትና ብቐዳምነት ንመንነቱን ታሪኹን ኣብ ምጥፋእ ኢዮም ዝጋዋየዩ።

ስለ'ዚ ብቕዳምንት መንነትና ኣብ ዝነበሮ መሊስና መን ምዃንና ክንፍለጥ ስለ ዘለና፡ ንኹሉ እቲ ዝጠፍኣና ከነምልስ እንታይ ኢዩ እቲ ጠፊኡና ዘሎ ምፍላጥ ኣገዳስነት ኣለዎ፡ ደቂ ሰብ ኣብ ዓለም፡ ኣብ ዝተፈላለየ እዋን ከምዚ ናትና ዝመስልን ካብኡ ዝገድድን ምስ ኣጋጠሞም ብቓልሶም ነቲ ኣብ ጉፅዞ ዝጠፍኤ ታሪኾምን እንታይነቶምን ዘዛናብል ኩነታት ኣብ ንቡር መሊሶም ኢዮም ናብ ምፅባሌ ተበጊሶም።

ንኣና ካኣ ተኻታተልቲ ገዛእቲ ባህልና ከብርሱን ከዳኽሙዎን ንነዊሕ ስለ ዝጸንሑ፡ ዝነበረ ባህልናን ስልጣኔናን ክዳኽምን ናብ ምብራስ ገጹ ክኸይድን ጸኒሑ ኢዩ፡ ብሓቂ እቲ መሰረት ባህልናን ልምድናን ዝነበረና ስልጣኔን ክፍለጥ እንተዳኣ ተደልዩ፡ ንሕና ኤርትራውያን ኣብቲ ዝሓለፈ እዋናት ዝነበረ ትሑት ደረጃ ምፅባለ ስልጡናትን ምፅቡልትን ኢና ኔርና፡ ግን እቲ ዝነበረና ምፅባሌ ክንዲ ዝቕጽል ወይ ዝዓቢ ክድቆስ ጸኒሑ ኢዩ።

ዓለም ናብ ዝልዓለ ደረጃ ምፅባለ ክትሰግር ከላ ማለት ተክኖሎጂ ኣብ ዝተኣታተወሉ ጊዜ፡ እቶም ቀዲሞምና ምስቲ ብዓለም ደረጃ ኣብ ዝልዓለ በጺሑ ዝነበረ ስልጣኔ ናይ ተክኖሎጂን ካልእን ተማዓራርዮምን ማፅቢሎምን ጸኒሖም ክገዝኡና ዝመጹ ገዛእቲ፡ ናብ ምፅብልና ከምዘይንሰግርን ኣገልገልቶም ጥራይ ከም ንኸውንን ጌሮም ስለ ዝሓዙና፡ ካብ ድራርካ ምምእራር ዝሓለፈ ምብልሓትን፡ ካልእ ምህዞ ከይንገብርን ከይንምፅብልን እሞ ኣብ ኩሉ እቲ ዓለም ዝበጽሕዎ ንምብጻሕ ከይንመጣጠር በቶም ገዛእቲ ተዓጊትና ኔርና ኢና፡ ማለት ካብ ምፅቡል ኣታሓሳስባን ናይ ተክኖሎጂ ስልጣኔን ብሰንኪ እቲ ሕማቕ ኣታሓሕዛ ባፅዳውያን ገዛእቲ ንነዊሕ በኺርና ጸኒሕና ኢና።

እቲ ዝጸንሓና ሕግታት እንዳባ ፍረ ምፅባለ ናይቲ ዝነበረ ስልጣኔና ኢዩ፡ እተን ኩለን ክፍላተ ሃገራት ኤርትራ በበቲ ዝነበረን ሕግታት እናተማሓደራ ተኸባቢረን ብራእስታተንን ከንተብተንን ክካየዳ ኢየን ንባፅዳውያን ገዛእቲ ጸኒሐኖኦም፡ በዚ ኢዮም ካኣ ካብቲ ዝነበረ ስልጣኔ ስለ ዝፈርሁ እቲ ዝልዓለ ትምህርቲ ክንምሃር ፍቓዶም ዘይኮነ፡ እዚ ማለት ካኣ እንተዳኣ ፈሊጥና እሞ እንታይነቶም ኣለሊና ንኽገዝኡና ከም ዘጸግሞም ስለ እተረድኡ ኢዩ።

ምፅባሌ ስለ ዝሓሰብካዮ ወይ ገለ ብዛፅብኡ ስለ ዘንበብካን ምሉእ ብምሉእ ዝጥረ ኣይኮነን ከምኡ እንተዝኸውን እሞ ካኣ እቲ ጉፅዞ ብረታዊ ቃልስና ምስ ተጀመረ እቲ ኩሉ ኣብ ሞንጎ ዘጋጠመ ገልጠምጠም ከምቲ ናይ ኣቦታትና ብልቦና ትኣልዩ ካብቲ ኩሉ ክወርደና ዝጸንሐን ጌና ውን ዝወርደና ዘሎን ኣንጻር ኩሉ ድልየታትና ዝኾነ ሽግራት ድሒንና ምሃለና ማለት'ዩ ምኽንያቱ እቲ ብረታዊ ቃልስና ብዙሓት ዘንበቡን፡ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ዝበጽሑን ተሳቲፎምዎ ኔሮም ኢዮም፡ እንተኾነ እቲ ዝነበረና ስልጣኔን ምፅቡል ባህልን ናይ ኣቦታትና ስለዘይሓዙ ንነገራት ብጥንቃቐ ሒዞም እቲ ኩሉ ዝደልዮ ከምጽኡ ኣይክኣሉን።

ስለ'ዚ እቲ ዝነበረካን ካብ ኣቦታትካ ዝወረስካዮ ስልጣኔ ከም መሰረት እንተዘይሒዝካዮ ጥራይ ኢዩ፡ ናብ ምፅባሌ ከሰጋግረካ ዝኽእል እምበር፡ ገለ ስለ ዘንበብካን ገለ ስለ ዝሰማፅካን ነቲ ዝጸንሓካ ምፅቡል ኣታሓሳስባን ስልጣኔን ከምቲ ዝግባእ ጌርካ ብቐሊሉ እትውንኖን ንቕድሚት ከተሰጉሞ እትኽእልን ኣይኮነን፡ እንታይ ድኣስ ካብ ጊዜ ብዝሓት ብተሞክሮ ዝውህለልን ናይ ኣብ ጉፅዞ ዘጋጥሙኻ ሽግራት ኣብ ምፍታሕ እተጥርዮን ኢዩ፡ ካብኡ ሓሊፉ ካብኡ ተማሂርካ ኣብ መጻኢ ካልእ ሽግር ከየጋጥመካ ንምክልኻል ስለ ዝሕግዝ ናይ ልቦና መሳርያ ኢዩ።

ስለ ዝኾነ እቲ ብብስለትን ተሞክሮን እናተዋህለለ ተጠርዩ ከናብረና ዝጸንሐ ልቦናን ኣፍልጦን ኣቦታትና ስለ ዘጥፋእና፡ ከምቲ ገዛእትና ንኸይንምሓየሽ ዝተጣበቡዎ ኮይኑሎም ከይተማሓየሽና ንነብር ኣለና፡ በዚ

እቶም ባዕዳውያን ገዛእትና ብዝተፈላለየ ሜላ ካብ ንዝጸንሓና ጽቡቕ ነገራት ከነማዕብል ይኹን ካልእ ክንምሃር ከምዘይንኽእል ጌሮም ዓጊቶምና ጸኒሖም ኢዮም።

ንኣብነት ገዛእትና ጥልያን እዞም ህዝቢ እዚኦም ሓያላት ኢዮም ናቶም ምዕቡል ሕጊ ኣለዎም፡ ዝልዓለ ትምህርቲ ክውሃቦም የብሉን ኢሎም ወሲኖም፡ ብኸምዚ ካኣ ንዳርጋ ስሳ ዓመት ክገዝኡና ከለው ካብ ራባዓይ ክፍሊ ንላዕሊ ክንምሃር ከምዘይብልና ከም ንኸውን ብምግባር፡ ካብ ምኣዲ ትምህርቲ ዓጊቶም መገዲ ምዕብልና ሓጺሮም ሒዞምና ጸኒሖም እዮም፡ ጌና ውን እቲ ጸገም እናተደራረበና ስለዝመጸ ክንምዕብል ኣይክኣልናን፡ ስለዝኾነ ካኣ እቲ ብገዛእ ናይ ህዝብና መስዋእቲ ዘምጻእናዮ ነጻነት ብላሽ ኮይኑ ኣብ ክንዲ ንኸብረሉ ኣብ ትሕቲ ዘስካሕክሕ ምልኪ ንነብረሉን ንሳቐየሉን ተውሳኺን ካብ ናይ ኩሉ ጊዜ ዝኸፍኤን ሽግር ኮይኑና ኣሎ።

እንግሊዛውያን ካኣ ኣብተን ዝጸንሑለን ዓመታት፡ ኣብ ምሉእ ኤርትራ ትምህርቲ ከፈቶም ከም ንምሃር እኳ እንተገበሩ፡ በተን ዘምሃሩና ውሑዳት ፍልጥት ተጠቒምና ከም ንነብር ዘይኮነስ፡ ኣብ ጭቕጭቕ ኣቲና ከይተሳማማዕና ምእንቲ ክንነብር፡ ዓቕምና ዘይጸሮ ፖለቲካ ኣታኣታትዮም፡ ንዘንትእለት ከምዘይንቐስን ጌሮም፡ ከም መፋተዊ ምስ ኢትዮጵያ ብፈደረሽን ቆሪኖም ገዲፎምና፡ እንግሊዛውያን ድሓንና እንተዝደልዩ ግን ከምተን ኩለን፡ ኣብቲ እዋን እቲ ነጻነተን ዝረኸባ ዝነበራ ሃገራት ኣፍሪቃ፡ ነጻነትና ባሪኾም ክገድፉና ምኻኣሉ።

እቲ ፖለቲካ ምስ ኣታኣታተው ሓንቲ ብሮ እንግሊዝ ዝብል መጸውዒ ዘለዋ፡ ንዓሰርተ ዓምት ኣብ ትሕቲ መጉዚትነት እንግሊ ንጽናሕ እሞ ንጻነትና ክንረክብ ትብል ኢያ ኔራ ግን ኣይማፅበለትን ሽዑ ንሽዑ ናብ ኤርትራ ንኤርትራውያን ተቐይራ፡ እቶም ናይ ኢትዮጵያ ወለዶ ዘለዎም ብምሉኦም ዝወሰኹ ወሲኾም ሆ-ስለ ዝበሉ ድማ ክትዕወት ኣይካኣለትን፡ እቲ ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ዝብል ኣንጻር ድልየት ህዝቢ ኤርትራ ዝኾነ መስመር ጊዚያዊ ዓወት ኣመዝጊቡ፡ መሰረት ናይቲ ኩሉ ጥፍኣትና ዝኾነ ናይ ሰላሳ ዓመት ውግእ ኮይኑ፡ እቲ መንግስቲ ኤርትራ ኣብ ዝቐመሉ ግዜ ድማ ይግረምኩም ሓደ ደጃይች ኣርኣያ ዋሴ ዝብሃሉ ጭው ዝበሉ ኢትዮጵያ ጎንደሬ ሓደ ካብቶም ሽዱስተ ሚኒስተራት ናይ ኤርትራ ኔሮም፡ ብሓጺሩ ክልቲኡ ጊዜ ማለት ኣብ ፈደረሽንን ኣብ ናይ ሎሚን ህዝቢ ኤርትራ ነጻነቱ ተሰሪቑ እዩ።

እዚ ብዙሕ ኣብ ትንታኔ ከይኣተኹ ዝትንክፈልኩም ዘለኹ ታሪኽ፡ እቲ ዘይምስምማዕና በቶም ድሕነትና ዘይደልዩ ባዕዳውያን ግዛእቲ ዝተጸፍየን፡ ባህርያዊ ዘይኮነን መሰረታዊ ትሕዝቶን ሰንክን ስለዘለዎ፡ ከመይ ኢልና ናብ ንኹልና ዘርብሕን ክጠቅም ዝኽእልን፡ ምዕቡል ኣታሓ ሳስባ፡ ንሰግር ኣብ ዝብል ኣቲና፡ ክንሓስብን ሽግርና ንምፍታሕ ዘኽእል ጥበብ ክንባላሓትን ከም ዘለና ክንርዳእን ስለኡ ብሓባር ክንሰርሕን ንምባል እዩ።

ደቂ ሰብ ክሳዕ ዝስልጥኑን ኣስፈሖም ዝሓስቡን ኢዮም፡ ብዝጠቅምን ዘይጠቅምን ዝሳሓሓቡ፡ ምስ ማፅበሉ ግን ነቲ ዘሳሓሕቦም ብዘተ እናፈትሑ ንኻልእ ኣብ ጉፅዞ እቲ ዘጋጠመ ሽግር ኣብ ምፍታሕ ዝሰርሑሉ ዘለው ጊዜ ዝምፅብል ዓንቃፊ ነገራት ንድሕሪት ንኸይመልሶም'ውን እናተኸላኸሉ ኣብ ናይ ሓቂ ስምምዕ ከም ዝበጽሑ እናገበሩ ኢዮም ናብ ምፅብልንኦም ሰጊሮም ብሕጊ ዝነብሩ ዘለው፡ ንሕና ካኣ ሎሚ ካብ ተሞክሮና ተማሂርና ብተመዲቡ ዘሎ ብሃገራዊ ዋፅላ ክንዲ ንሕጎስ እሞ ንህዝቢ እቲ ካብ ነዊሕ እተጸበኻዮ እነህ ኣብኡ በጺሕና እሞ ንዓ ዘቲ ኣብ ክንዲ ምባል ካልእ ክትሰምፅ ከለኻ ዘስደምም ኢዩ።

ሕጂኸ እቲ ኩሉ ዝሓለፈ ናይ ዝተፈላለዩ ገዛእቲ ምርረትን፡ ንነጻነት ኣብ ምድላይ ዝሓለፍናዮ ዝመረረ ኩነታትን፡ እዚ ሕጂ ስኣን ስምምዕ፡ ኣብ ትሕቲ ሓደ ውልቀ መላኺ እናተቐጥቀጥና ካብ ኩሉ ዝመረረ መዋእል እናሕለፍና ዘይተማሃርና ድኣ ማኣስ ክንምሃር ኢና።

ስለ'ዚ ክቡራት ኤርትራውያን ኣሕዋተይ ኩሉ ኣዘራርባናን ኣሰራርሓናን ፍታሕ ንምድህሳስ ዝዓለመን ጭቕጭቕ በዚሑ ጊዜ ድማ ነዊሑ ሎምስ ንዘተ ዳኣ ንዑ፡ ጥራይ ዳኣ ይኹን ጭሮሖና እሞ ሓቢርና ህዝብና ካብ ዘሎ ሽግር ሃገርና ድማ ካብ ውድቀት ከነድሕን ድኣ ንጋየ እምበር ሎሚ ካኣ ሓደን ዝሓልፍ ሓደን ዝተርፍ ምኽንሲ መልክፅ የብሉን፡ ምኳን ድሕሪ ሕጂ ንዓማጺ ፅድል ስለዘይንህብ ዝተርፍ የለን ኣብ ኤርትራ ሕጊ ኢዩ ዝገዝእ።

ሃገራዊ ዋፅላ ኣብ ሓደ መሰጋገሪ መንግስቲ እንበጽሓሉ መድረኽ ኢዩ ክኸውን ዘለዎ እቶም ኩሎም ኣብ ቃልሲ ዘለው ውድባትን ኣካላት ሲቪክ ሶሳይትን ብሓደ ኮይኖም ሓደ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ዝቕበሎ

መንግስቲ ኣብ ወጻኢ ከቑሙ ክበ`ቕዑ ኣለዎም፡ ህዝብና ከም’ዚ ናይ ሎሚ ንጉዳዩ ባዕሉ ስለዘይሓዞ ኢዩ ጉዳይና ኣስፈሊሉ ዘሎ እምበር ስለ ዝሰነፍና ኣይኮነን፡ ስለ’ዚ ከምቲ ብኣፍና ስልጣን ናይ ህዝቢ ኢዩ ንብል ብልብና ንወስ`ኽሉን ንቀበሎን።

ክብርን ዝ`ክርን ንስውኣትና
ዓወት ድማ ነቲ ደም ዝነብዕ ዘሎ ህዝብና

በላይ መስፍን ጀርመን